

PRIEDAS 1

Dėl Ukmergės rajono politikų sprendimų

2013-02-12

Praeitų metų spalio mėn. 25 dieną Ukmergės rajono taryba priėmė sprendimą: „Atviro konkurso būdu parinkti atliekų tvarkymo paslaugos teikėją ne ilgesniam kaip penkerių metų laikotarpiui. Sutarties metu sukurtas turtas (rūšiavimo linija, atliekų konteineriai ir tt.) perduodamas naujai sukurtai savivaldybės įmonei. Nauja savivaldybės atliekų tvarkymo įmonė steigiama likus dvejiems metams iki sutarties pabaigos“. Tokį sprendimo projektą posėdžio metu pasiūlė liberalcentristai S.Masiulionis ir R.Baravykas ir priimtas jis buvo tepasvarsčius tik nepilną valandą. Beje idėją steigti savivaldybės įmonę viešųjų erdvių ir atliekų tvarkymui buvo išreiškęs socialdemokratas A. Dudėnas. Tarybos nariams neatrodė būtini nei technologiniai – ekonominiai skaičiavimai, nei bendras Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo planas, nei galų gale, kiek tai kainuos visiems Ukmergės rajono gyventojams. Šis skubotas ir neatsakingas tarybos narių sprendimas iš tikrųjų yra arba klaida, arba kai kurių politikų sąmoningas savų tikslų siekimas, kuris gali brangiai kainuoti eiliniams Ukmergės rajono gyventojams. Visa tai paaiškės iš toliau pateiktos informacijos. Taigi, rajono tarybai priėmus tokį sprendimą, savivaldybės administracija paskelbė atliekų tvarkymo Ukmergės rajono savivaldybės teritorijoje paslaugų pirkimo konkurso sąlygas. Konkurso dalyviai privalėjo savo pasiūlymuose nurodyti atliekų tvarkymo paslaugų 1 tonos įkainį, į kurį įeina visos tiekėjo išlaidos. Sąlygose nurodyta, kad tiekėjas privalo už savas lėšas per 2 metus nuo sutarties pradžios įrengti rajone atliekų rūšiavimo liniją, pasatyti beveik 9 tūkst. atliekų konteinerių, kurie sutarties pabaigoje, po 5 metų, pereitų savivaldybės naudai. Savivaldybė, įsteigusi savo įmonę, perimtų šį turtą ir toliau jau pati tvarkytų atliekas rajone. Tiesa, nauja atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalies pataisa pažymi: savivaldybės, nutarusios įvesti vietinę rinkliavą iš atliekų turėtojų už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, turi organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų viešojo pirkimo konkursą. Taigi, vadovaujantis šia nuostata, savivaldybės įsteigta įmonė privalės lygiomis teisėmis su kitais tiekėjais dalyvauti konkurse po 5 metų. Vicemeras R.Baravykas tame pačiame posėdyje yra paminėjęs, kad savivaldybės įmonės steigimui perkant efektyvią, nors ir nenaują įrangą,

reikėtų 5 mln. litų. Vertinant vidutinėmis rinkos kainomis rūšiavimo linija ir atliekų konteineriai galėtų kainuoti apie 3 mln. litų, kuriuos konkurso dalyviai **privalėjo įskačiuoti į 1 tonos atliekų tvarkymo įkainį**, nes kito finansavimo šaltinio numatyta nebuvo. Atliekų vežėjui už paslaugas yra apmokama iš vietinės rinkliavos už atliekas fondo už sutvarkytą atliekų kiekį. Kadangi, vežėjas privalėjo į įkainį įskačiuoti 3 mln. turto vertę, kuris po 5 metų pereis savivaldybės naudai, rinkliavos fonde iš gyventojų kasmet **turės būti surenkama papildomai 600 tūkst. litų**. Visa tai reiškia, kad visi Ukmergės rajono gyventojai, iš savo asmeninių lėšų, per 5 metus nupirks savivaldybės įsteigtai įmonei turtą ir naują verslą, kuriame bus galima įdarbinti „reikalingus“ žmones. Šiuo metu Ukmergės rajono gyventojams nustatytas mokestis už atliekas į rinkliavos fondą yra aiškiai per mažas tokioms išlaidoms, todėl savivaldybė planuoja jau nuo šių metų minėtų 3 mln. turto įgijimui, kelti rinkliavos mokestį net iki 50 proc. Šį mokesčio didinimo klausimą planuojama teikti jau šio mėnesio tarybos posėdžiui. Tai štai koks „puikus“ rajono politikų verslo planas.

Tačiau tai dar ne visos šio „puikaus“ plano aplinkybės. Rajono politikai tiesiog pamiršo, kad ne vien kiekvieno rajono savivaldybės sprendžia atliekų tvarkymo klausimus, o yra ir apskričių pagrindu sukurti atliekų tvarkymo centrai. UAB „VAATC“ (Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras) įkurtas 2003 metais, kurio viena iš aštuonių steigėjų yra Ukmergės savivaldybė, turinti trečią pagal dydį (4,28 proc.) įstatinio kapitalo dalį. UAB „VAATC“ veikia atliekų tvarkymo srityje ir siekia šių tikslų: sukurti ir įdiegti Vilniaus apskrities regioninę atliekų tvarkymo sistemą, bei užtikrinti, kad ši sistema veiktų nuolat, ja galėtų naudotis akcininkų administruojamų teritorijų gyventojai, tenkinti viešuosius interesus atliekų tvarkymo srityje. UAB „VAATC“ priklauso ir Kazokiškių regioninis sąvartynas, į kurį privalomai turi būti vežamos atliekos ir iš Ukmergės rajono. Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo plane 2006 – 2016 m. numatyta, kad šiuo laikotarpiu Vilniuje turėtų būti pastatyti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai, kurie savo pajėgumu rūšiuotų ir perdirbtų visų apskrities savivaldybių, tame tarpe ir Ukmergės, komunalines atliekas. 2010-11-16 buvo atlikta Vilniaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtros galimybių studija ir pateikta paraiška ES finansavimui. Ši plėtra numato eilę priemonių, tarp kurių yra atliekų rūšiavimo gamyklos statyba, kurios metinis pajėgumas 250 tūkst. tonų (planuojamos Ukmergėje rūšiavimo linijos pajėgumas 17 tūkst. tonų). Šioje gamykloje bus naudojamos pačios efektyviausios ir naujausios technologijos kaip: būgniniai separatoriai, diskiniai tinklai, vibruojantys ir balistiniai stalai, oro separatoriai, elektromagnetai, sukūrinės srovės separatoriai, kurių rūšiavimo metodai pagrįsti dydžiu, svoriu ir magnetinėmis savybėmis,

optiniai ir cheminiai prietaisai – skaitytuvai , kurie surūšiuoja stiklą ir plastiką pagal spalvą ir tankį. Rūšiavimo personalo darbas būtų sumažintas iki minimumo, todėl gamykloje planuojama tik 30 darbo vietų. Šių technologijų pagalba planuojama išrūšiuoti iki 80 proc. atliekų ir tik 20 proc. būtų laidojama sąvartyne, arba vėliau, pastačius atliekų deginimo gamyklą, šis kiekis būtų sudeginamas. Konkursas jau paskelbtas ir planuojama , kad už 119 mln. Lt. , 80 proc. šios sumos subsidijuojant ES, gamykla bus pastatyta iki 2015 m. Panašiai tokiu metu būtų pastatyta ir rūšiavimo linija Ukmergėje. Lyginant rūšiavimo technologijas Vilniaus gamykloje ir Ukmergės linijoje, labai tiktų „Ferrario“ ir „Zaporožiečio“ palyginimas, kadangi Ukmergėje bus naudojamas beveik vien rūšiavimo personalo darbas (planuojama 15 darbuotojų) ir būtų išrūšiuojama geriausiu atveju tik iki 20-25 proc. atliekų. Tokio tipo rūšiavimo linijų Lietuvoje veikia jau ne viena ir visos jos technologiškai pajėgios išrūšiuoti tik tokį kiekį antrinių žaliavų. Biodegraduojančių ir žaliųjų atliekų, kurios sudaro žymią atliekų dalį rūšiavimas, atliekų operatoriui Ukmergėje būtų nuostolingas, nes konkurso sąlygose yra nustatytas visiškai nelogiškas koeficientas 0,5 nuo kainos už vieną toną, kurias vežėjas privalėtų pristatyti į Kopūstėlių aikštelę. Vežėjui labiau jas apsimokės vežti nerūšiuotus į sąvartyną, kadangi ten už toną gaus pilną 100 proc. apmokėjimą. Vartų mokesčio pakėlimas ateityje vežėjui neturės jokios įtakos, kadangi konkurso sąlygose numatyta 100 proc. kompensacija iš rinkliavos mokesčio. Visa tai vėl dengs rajono gyventojai. Esant tokioms sutarties sąlygoms vežėjui nelabai apsimokės rūšiuoti atliekas, kadangi išrūšiuotą ir pridavęs supirkėjams antrines žaliavas, jis praranda apmokėjimą iš rinkliavos fondo už tą dalį antrinių žaliavų, kurią galėjo priduoti į sąvartyną tiesiog visai nerūšiuotus. Vidutinė antrinių žaliavų kaina šiuo metu yra 250-300 litų už toną, taigi, ji nedaug skiriasi nuo atliekų vežimo įkainio, be to bus patiriamos ženklios sąnaudos dėl rūšiavimo personalo darbo sąnaudų, todėl vežėjas tokiomis sąlygomis nėra suinteresuotas gerai išrūšiuoti atliekas. Nuo ateinančių metų aplinkos ministerija planuoja įvesti mokestį už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartynuose, kuris turėtų būti 75 Lt už toną ir kasmet didėti po 20 Lt/t, kol pasiektų 155 Lt/t. Didinti tarifą planuoja ir pats Kazokiškių sąvartynas, taigi atliekų šalinimo kaina netolimoje ateityje drastiškai didės. Planuojama, kad pastačius atliekų rūšiavimo gamyklą Vilniuje atliekų pridavimo į ją rūšiavimui ir laidojimo į sąvartyną kaina skirsis daugiau nei 100 Lt už toną. Pabandykime paskaičiuoti : metinis susidarantis atliekų kiekis Ukmergės rajone 17000 tonų ir jei atliekų rūšiavimo linija „zaporožietis“ bus pastatyta ir bus išrūšiuojama geriausiu atveju 25 proc. atliekų , reiškia , kad į sąvartyną bus laidojama 12750 tonų. Šį kiekį padauginus iš tarifų skirtumo 100 lt už toną gauname 1,275 mln. papildomų išlaidų, kurias vėlgi tektų dengti visiems Ukmergės rajono gyventojams, nes vežėjui sąvartyno mokestis

kompensuojamas 100 proc. Taigi, akivaizdu, kad net jei rūšiavimo linija už Ukmergės rajono gyventojų pinigus būtų vis dėlto pastatyta, rūšiuoti joje jokių būdu neapsimokėtų dėl mažos išrūšiuojamų antrinių žaliavų dalies, lyginant su Vilniuje planuojama statyti rūšiavimo gamykla ir santykinai labai didelio už aukštą kainą sąvartyne laidojamų atliekų kiekio. Beje, Ukmergės rajono savivaldybės tarybai, tikrai nėra jokia naujiena Vilniaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtros projektas. Dar 2011-11-24 Ukmergės rajono savivaldybės taryba priėmė sprendimą dėl Vilniaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtros (tame tarpe atliekų rūšiavimo gamyklos statybai) kofinansavimo iš Ukmergės rajono savivaldybės biudžeto 1163809 Litų. Taigi, visiškas paradoksas, savivaldybės taryba, ignoruodama atliekų rūšiavimo gamyklos statybas Vilniuje, papildomai leidžia ir biudžeto, ir gyventojų lėšas priiminėjant vienus kitiems prieštaraujančius sprendimus. Na tokios nekompetencijos sveiku protu tikrai neįmanoma suprasti ir todėl labai panašu, kad tai yra kažkieno savanaudiškų tikslų siekimas. Beje, šio sprendimo priėmimui, kažkaip keistai labai tvarkingai susivienijo, tiek valdantieji, tiek opozicija ir jis buvo priimtas vos ne vienbalsiai.

